

Sygn. akt IV U 1228/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Beata Łożyńska - Motyka
Protokolant:	st. sekr. sądowy Bożena Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2017 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy J. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do renty socjalnej

na skutek odwołania J. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 31 sierpnia 2017 r. nr (...)

o d d a l a o d w o ł a n i e

/-/ SSO B. Łożyńska-Motyka

Sygn. akt: IV U 1228/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 31.08.2017 roku, nr: (...), na podstawie przepisów ustawy z dnia 27.06.2003 roku o rencie socjalnej (Dz. U. 2013, 982 ze zm.) oraz ustawy z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016, poz. 887). odmówił wnioskodawcy J. G. prawa do renty socjalnej.

W uzasadnieniu decyzji odwołano się do art. 4 i 7 ustawy o rencie socjalnej i wskazano, że ponieważ ubezpieczony ma przyznane prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, dlatego też renta socjalna mu nie przysługuje.

W odwołaniu od powyższej decyzji J. G. domagał się jej zmiany i ustalenia prawa do renty socjalnej.

W uzasadnieniu wskazał, że wprawdzie miał przyznane prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, ale w dniu 31.08.2017 roku została mu przyznana renta rodzinna i tym samym wstrzymano mu wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy. Jego zdaniem nie ma więc tej renty, bowiem jej nie pobiera. Skarżący podkreślił, że lekarz

orzecznik organu rentowego oświadczył, że spełnia wszystkie warunki do przyznania mu prawa do renty rodzinnej i renty socjalnej. Mógłby więc pobierać rentę rodzinną i rentę socjalną w zbiegu.

Na rozprawie w dniu 15.11.2017 roku wnioskodawca wskazał, że zna osoby, które pobierają rentę socjalną łącznie z rentą rodzinną w sytuacji wcześniejszego pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy (e-protokół z dnia 15.11.2017 roku).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie i podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Wskazał nadto, że w świetle orzeczenia lekarza orzecznika wnioskodawca spełnia warunki wymagane do przyznania renty socjalnej, określone w art. 4 ustawy, ale możliwość przyznania prawa do renty socjalnej wyklucza art. 7 tej ustawy, ponieważ odwołujący posiada nadal uprawnienia do renty z tytułu niezdolności do pracy, której tylko wypłata została wstrzymana.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 16.11.1987 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał wnioskodawcy J. G., ur. (...), prawo do renty inwalidzkiej pierwszej grupy inwalidów od dnia 1.10.1987 roku na stałe (w kolejnych latach świadczenie to przekształciło się w stałą rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy).

W dniu 30.05.2017 roku wnioskodawca złożył wniosek o rentę rodzinną po zmarłym ojcu S. G.. Organ rentowy decyzją z dnia 31.08.2017 roku przyznał ubezpieczonemu prawo do tego świadczenia od dnia 1.05.2017 roku tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Wysokość świadczenia do wypłaty miesięcznie wynosi: 1.616,25 zł. Jednocześnie mocą tej decyzji organ rentowy wstrzymał skarżącemu wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z przyznaniem renty rodzinnej.

Dnia 30.05.2017 roku odwołujący złożył wniosek o ustalenie prawa do renty socjalnej. Zaskarżoną decyzją z dnia 31.08.2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawcy prawa do renty socjalnej.

(dowód: plik I-VI akt ZUS dot. odwołującego)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, których domniemanie prawdziwości wynika z art. 244 i nast. k.p.c., a ponadto ich wiarygodność nie została obalona przez żadną ze stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest prawidłowa.

Sąd Najwyższy, rozpoznając sprawę o podobnym stanie faktycznym, w wyroku z dnia 19.04.2011 roku, I UK 343/10, OSNP 2012/11-12/143, stwierdził, że osoba pobierająca – wskutek dokonania wyboru jedno z przysługujących jej świadczeń - rentę rodzinną, która nadal jest uprawniona do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, nie ma prawa do renty socjalnej (art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, Dz. U. Nr 135, poz. 1268 ze zm. oraz art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniach społecznych rolników). Pomiędzy art. 33 ust. 2 ustawy z 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników i art. 7 ust. 1 ustawy 2003 roku o rencie socjalnej nie zachodzi relacja ilustrowana zasadą *lex specialis derogat legi generali*. Żaden z tych przepisów nie jest bowiem przepisem szczególnym w stosunku do drugiego z nich.

Wskazać należy, że w realiach rozpoznawanej sprawy wnioskodawcy przysługuje prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na stałe. Wprawdzie w chwili obecnej wypłata tego świadczenia została wstrzymana, jednak nadal skarżący posiada prawo do świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy. Co za tym idzie, wstrzymanie

wypłaty świadczenia rentowego nie niweluje negatywnych przesłanek braku możliwości pobierania renty socjalnej na gruncie przepisów ustawy o rencie socjalnej.

Przepisy ustawy z dnia 27.06.2003 roku o rencie socjalnej w art. 2 i 4 zawierają pozytywne przesłanki, których niespełnienie wyklucza możliwość skutecznego ubiegania się o prawo do renty socjalnej. W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że renta socjalna stanowi świadczenie o charakterze zabezpieczającym, kompensującym brak możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, a jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4.12.2014 roku, III AUa 266/14). Jednakże przepisy art. 7 i art. 8 oraz art. 9 ust. 2 powołanej ustawy ustanawiają przesłanki negatywne ustalenia prawa do tego świadczenia. Ich spełnienie, nawet wówczas gdy zostają spełnione warunki określone treścią przepisów art. 2 i 4 ustawy, powoduje, że renta socjalna nie będzie przysługiwać.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 27.06.2003 roku o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.) renta socjalna nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, renty strukturalnej, a także osobie uprawnionej do zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

W tym miejscu należy wskazać, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych przewidują sytuacje, w których posiadanie prawa do określonego świadczenia stanowi negatywną przesłankę nabycia prawa do innego świadczenia. Takimi przepisami są właśnie art. 7, art. 8 i art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27.06.2003 roku o rencie socjalnej. Spełnienie hipotezy norm prawnych zawartych w tych przepisach, zgodnie z ich wykładnią gramatyczną, oznacza, że prawo do innego świadczenia (tu renty socjalnej) nie może zostać przyznane. Taką regulację zawiera między innymi art. 7 ust. 1 powołanej ustawy, który stanowi, iż renta socjalna (prawo do niej) nie przysługuje między innymi osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy. W omawianym przepisie nie chodzi zatem o niemożność wypłaty określonego świadczenia, lecz o prawo do niego.

Za przyjęciem takiego sposobu rozumienia art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej przemawia także jego wykładnia celowościowa. Nie może bowiem budzić wątpliwości fakt, że renta socjalna jest świadczeniem mającym szczególny charakter. Analiza pozytywnych przesłanek nabycia prawa do tego świadczenia (art. 2 i art. 4 ustawy), wśród których brak jest przecież wymogu posiadania jakiegokolwiek stażu ubezpieczeniowego, wskazuje jednoznacznie, iż jest ono przyznawane osobom, które ze względu na stan zdrowia powodujący całkowitą niezdolność do pracy powstałą wskutek naruszenia sprawności organizmu powstałego przed wejściem na rynek pracy, nie miały możliwości "wypracowania" stażu ubezpieczeniowego, który dawałby im podstawę do skutecznego ubiegania się przynajmniej o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Renta socjalna stanowi więc świadczenie o charakterze zabezpieczającym, kompensującym brak możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, a jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8.04.2008 roku, I UK 264/07, Monitor Prawa Pracy 2008 nr 10, s. 548, czy też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.02.2010 roku, II UK 172/09, LEX nr 584202).

Przeciwko przedstawionej wykładni nie może przemawiać fakt, że ustawodawca w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27.06.2003 roku o rencie socjalnej także przewidział instytucję zbiegu prawa do świadczeń, ponieważ zastosował ją wyłącznie w odniesieniu do renty rodzinnej (jeżeli jej kwota nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy - art. 9 ust. 2 ustawy). Renta rodzinna, choć jest niewątpliwie jednym ze świadczeń ubezpieczeniowych, ma jednak szczególny charakter prawny, gdyż stanowi tylko świadczenie pochodne od emerytury bądź renty z tytułu niezdolności do pracy, która przysługiwała lub przysługiwałaby zmarłemu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.01.2000 roku, II UKN 321/99, OSNAPiUS 2001 nr 11, poz. 389 oraz z dnia 24.01.2001 roku, II UKN 122/00, OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 440), a ryzykiem socjalnym, korzystającym z ubezpieczeniowej formy ochrony w postaci renty rodzinnej, jest utrata (śmierć) żywiciela, na którym ciążył w stosunku do kręgu uprawnionych

obowiązek alimentacyjny. Charakter prawny renty rodzinnej jest więc odmienny od świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej. Dlatego też, jeśli o rentę socjalną ubiega się osoba, która nie tylko spełnia warunki nabycia prawa do któregośkolwiek ze świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, ale również posiada ustalone prawo do tego świadczenia, to przyznanie jej prawa do renty socjalnej nie jest możliwe, gdyż byłoby to sprzeczne z celem, dla którego renta socjalna została ustanowiona (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.04.2011 roku, I UK 343/10 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4.12.2014 roku, III AUa 266/14).

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że wnioskodawca jako osoba uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy na stałe, nie ma prawa do renty socjalnej. Odnosząc bowiem przedstawione uregulowania do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy, należy uznać, że rozważenia wymagało w niej jedynie ewentualne spełnienie przez ubezpieczonego negatywnej przesłanki prawa do renty socjalnej określonej w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, a konkretnie przesłanki związanej z posiadaniem przez wnioskodawcę prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zdaniem Sądu Okręgowego ubezpieczony przesłankę tę spełnia, co powoduje, że renta socjalna mu nie przysługuje.

Nie może bowiem budzić jakichkolwiek wątpliwości fakt, że ubezpieczony, choć świadczenia tego nie pobiera, to jednak jest nadal osobą uprawnioną do renty z tytułu niezdolności do pracy. Ustalone odwołującemu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ma zresztą stały charakter, a okoliczność, że wypłata tego świadczenia na rzecz skarżącego została wstrzymana decyzją organu rentowego nie wynika z faktu ustania któregośkolwiek z warunków wymaganych do uzyskania prawa do tego świadczenia, lecz z zaistnienia sytuacji tzw. zbiegu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z prawem do renty rodzinnej, powodującego że osobie uprawnionej wypłaca się jedno wybrane przez nią świadczenie, natomiast wypłatę drugiego wstrzymuje (art. 95 ustawy z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Z powyższych regulacji w żadnym razie nie wynika, aby z chwilą jego zastosowania ustawało prawo do świadczenia, które przestaje być wypłacane. Dlatego też uznaje się, że z chwilą ustalenia ubezpieczonemu prawa do renty rodzinnej jego prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy nie ustaje, ale trwa nadal. W sytuacji zbiegu prawa do świadczeń konkretne przepisy ustaw regulujących uprawnienia do tych świadczeń określają skutki zaistnienia takiej sytuacji, czasami zezwalając na pobieranie przez osobę uprawnioną obu świadczeń w całości lub w części, a czasami na pobieranie jednego z tych świadczeń (wyższego lub wybranego przez osobę uprawnioną). Jednakże w przypadku przyznania prawa do renty rodzinnej, wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy zostaje wstrzymana. Zatem odwołujący posiadając nadal prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy nie może nabyć prawa do renty socjalnej.

Dlatego też Sąd oddalił wniosek skarżącego o zobowiązanie organu rentowego do przedstawienia informacji o liczbie osób pobierających świadczenia socjalne łącznie z rentą rodzinną, w sytuacji wcześniejszego pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, bowiem takie ustalenie nie wnosi nic do sprawy, nie ma dla jej rozstrzygnięcia jakiegokolwiek znaczenia. Należy przy tym podkreślić, że przepisy prawa ubezpieczeniowego stanowią ścisłą gałąź prawa. Prawo do danego świadczenia przysługuje wówczas, gdy są spełnione warunki do jego przyznania. Nie ma zatem znaczenia dla oceny zasadności zgłoszonego żądania okoliczność ewentualnych przypadków błędnego wypłacania przez organ rentowy renty socjalnej innym osobom, znajdującym się w podobnej do skarżącego sytuacji.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie powołanych wyżej przepisów prawa oraz w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd orzekł jak w wyroku.

/-/ SSO Beata Łożyńska - Motyka